

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 84/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. februára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Mgr. Martinou Tomasovou, advokátska kancelária, 1. mája 216/7, Poprad, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Co 88/2016-139 z 8. decembra 2016 a uzneseniami Okresného súdu Poprad č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017 a č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej JUDr. Mgr. Martinou Tomasovou, advokátska kancelária, 1. mája 216/7, Poprad, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Co 88/2016-139

z 8. decembra 2016 a uzneseniami Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017 a č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017.

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola účastníčkou konania vedeného pred okresným súdom pod sp. zn. 7 C 12/2016, v rámci ktorého uplatnila nárok na priznanie príspevku na výživu rozvedeného manžela. Okresný súd rozsudkom z 8. apríla 2016 uložil odporcovi povinnosť prispievať sťažovateľke na výživu rozvedeného manžela sumou 100 € mesačne a v prevyšujúcej časti jej návrh zamietol, pričom vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Na základe odvolaní oboch účastníkov konania krajský súd rozsudkom č. k. 10 Co 88/2016-139 z 8. decembra 2016 zmenil prvostupňové rozhodnutie tak, že návrh sťažovateľky v celom rozsahu zamietol a priznal odporcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Uznesením okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017 vydaným vyšším súdnym úradníkom bola sťažovateľka zaviazaná uhradiť odporcovi trovy konania vo vyčíslenej sume 2 127,24 €. O jej sťažnosti podanej proti uvedenému uzneseniu okresného súdu rozhodol zákonný sudca uznesením č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017, ktorým jej sťažnosť zamietol. Následne sa sťažovateľka v uvedenej veci obrátila s podnetom na podanie dovolania na generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“), ktorý jej však listom č. k. VI/1 PZ 106/17/1000-7 z 10. októbra 2017 oznámil, že jej podnet bol odložený bez prijatia ďalších opatrení. Toto vybavenie podnetu napadla sťažovateľka sťažnosťou z 21. novembra 2017, ktorú adresovala generálnemu prokurátorovi.

3. Sťažovateľka v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu argumentuje takto:

„V danej veci je nepochybné, že sťažovateľke bol v konaní vedenom na Okresnom súde Poprad sp. zn. 7C/12/2016 o určenie príspevku na rozvedeného manžela priznaný nárok na poskytnutie bezplatnej právnej pomoci Centrom právnej pomoci, kancelária Liptovský Mikuláš. Súd prvej inštancie v Poprave zaviazal sťažovateľku na náhradu trov – celého konania vo výške 2.127,24,- €, pričom poukázal vo svojom rozhodnutí na rozhodnutie krajského súdu Prešov a na jeho II. výrok rozsudku /výrok o náhrade trov konania/. Sťažovateľka v konečnom dôsledku bola neúspešná v danom konaní, keď krajský súd Prešov zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie v Poprave a návrh v plnom rozsahu zamietol a zaviazal ju na náhradu trov konania vo výške 100%.

Sťažovateľka poukazovala a stále poukazuje na to, že samotný Civilný sporový poriadok pozná inštitút dôvodov hodných osobitného zreteľa a to vo svojom ust.-u 257 CSP, čo predstavuje odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok uvedenú v § 255 CSP a od zásady zodpovednosti za zavinenie § 256 ods. 1 CSP. Keď súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa. Znamená to, že súd nemusí zaviazať neúspešnú stranu sporu na náhradu trov konania, resp. nemusí zaviazať stranu, ktorá spôsobila vznik trov konania svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane. Pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa súd musí prihliadať na majetkové, sociálne, osobné, zárobkové a iné pomery všetkých strán sporu, teda nielen tej strany, ktorú by podľa všeobecných ustanovení zatažovala povinnosť nahradiť trovy konania, ale aj tej strany ktorej majetková sféra by výnimočným nepriznaním náhrady trov konania bola dotknutá, a všímať si aj okolnosti, ktoré viedli stranu k uplatneniu nároku na súde a aj ich postoj v konaní. Dôvodom spočívajúcim v pomeroch strán je napríklad skutočnosť, že strana, ktorá nemala úspech vo veci, sa ocitne v takej závažnej situácii alebo majetkovej situácii, ktorá predstavuje dôvod hodný osobitného zreteľa.“

4. Sťažovateľka je toho názoru, že konajúce súdy, ktoré ju zaviazali k úhrade trov konania v 100 % rozsahu, neberúc do úvahy dôvody osobitného zreteľa, ktoré podľa jej presvedčenia u nej existovali, porušili jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

5. Sťažovateľka na základe uvedeného žiada, aby ústavný súd rozhodol o jej sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Co 88/2016-139 z 8. decembra 2016 a uzneseniami okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017 a č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017, označené rozhodnutia zrušil a vrátil veci sťažovateľky krajskému súdu a okresnému súdu na nové konanie a priznal jej tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nespĺňajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané zjavne neoprávneným subjektom, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy uzneseniami okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017 a č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017 a rozsudkom krajského súdu č. k. 10 Co 88/2016-139 z 8. decembra 2016. V petite svojej sťažnosti nesprávne označila rozhodnutie krajského súdu ako uznesenie, avšak z obsahu sťažnosti a jej príloh je celkom zjavné, že ide o rozsudok. Ústavný súd túto pisársku chybu sťažnosti preklenul bez toho, aby sťažovateľku vyzýval k jej oprave, a pri vymedzení predmetu konania už formuloval správnu formu napadnutého rozhodnutia.

9. Ústavný súd poukazuje na § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého možno sťažnosť podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu.

10. Ďalej ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nedodržanie uvedenej lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože to kogentné ustanovenie § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde neumožňuje (napr. m. m. III. ÚS 124/04, IV. ÚS 14/03, III. ÚS 14/03).

11. Napadnutý rozsudok krajského súdu č. k. 10 Co 88/2016-139 z 8. decembra 2016 nadobudol právoplatnosť 10. februára 2017 a pokiaľ ide o výrok týkajúci sa trov konania, právna úprava proti predmetnému výroku nepripúšťala žiaden opravný prostriedok. Sťažovateľka mohla preto voči uvedenému rozsudku krajského súdu uplatniť sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy iba v rámci predpísanej zákonnej lehoty podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, teda v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozsudku krajského súdu. Je nepochybné, že sťažnosť sťažovateľky doručená ústavnému súdu 4. decembra 2017 (podaná na poštovú prepravu 1. decembra 2017) bola podaná dávno po uplynutí predpísanej zákonnej lehoty dvoch mesiacov, ktorá jej uplynula 10. apríla 2017. Sťažovateľka podala svoju sťažnosť oneskorene, pričom zmeškanie lehoty nie je možné v zmysle citovanej judikatúry odpustiť. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného rozsudku krajského súdu č. k. 10 Co 88/2016-139 z 8. decembra 2016 posúdil ako oneskorene podanú a podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ju ako takú odmietol.

12. Sťažovateľkina námietka porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ďalej smeruje proti uzneseniu okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017, ktoré vydal vyšší súdny úradník a proti ktorému právna úprava pripúšťala sťažnosť, o ktorej rozhoduje súd prvej inštancie.

13. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy) a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01).

14. Vychádzajúc z ustálenej judikatúry ústavného súdu uvedenej v predchádzajúcom bode 13 odôvodnenia uznesenia ústavného súdu konštatuje ústavný súd vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa označeného uznesenia okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-148 z 19. apríla 2017 existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Sťažovateľka disponovala možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení v dotknutom uznesení okresného súdu vydanom vyšším súdnym úradníkom prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využila. Ochranu jej základnému právu bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť okresný súd, resp. zákonný sudca. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľky uplatnené voči uvedenému uzneseniu okresného súdu. Ústavný súd preto rozhodol o odmietnutí tejto časti sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

15. Sťažovateľkina námietka porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ďalej smeruje aj proti uzneseniu okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017. Predmetné uznesenie okresného súdu nadobudlo podľa zistení ústavného súdu právoplatnosť 21. júla 2017.

16. Sťažovateľka odvíja zachovanie zákonnej dvojmesačnej lehoty na podanie sťažnosti ústavnému súdu v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde od doručenia upovedomenia o odložení jej podnetu na podanie dovolania generálnym prokurátorom v zmysle ustanovení § 78 a nasledujúcich zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok. Predmetné upovedomenie, v ktorom bola sťažovateľka informovaná, že bol jej podnet odložený bez prijatia ďalších opatrení, jej bolo doručené 18. októbra 2017.

17. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 67/02, II. ÚS 605/2013, II. ÚS 1/2014) mimoriadne opravné prostriedky, ktoré sťažovateľ nemôže uplatniť osobne, nemožno považovať za účinné právne prostriedky nápravy, ktoré sú mu priamo dostupné. Na rozdiel od dovolania, ktoré má neúspešný účastník konania priamo k dispozícii (môže ho sám podať), na podanie mimoriadneho dovolania je oprávnený iba generálny prokurátor. Samotný podnet na podanie mimoriadneho dovolania nie je teda iným právnym prostriedkom, ktorý je sťažovateľ v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný vyčerpať na ochranu svojich základných práv alebo slobôd pred podaním sťažnosti ústavnému súdu.

18. Na plynutie lehoty podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde nemá vplyv doručenie upovedomenia o odložení podnetu na podanie dovolania generálnym prokurátorom, ale rozhodujúci je deň právoplatnosti napadnutého uznesenia okresného súdu. Uznesenie okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-156 z 22. júna 2017, tak ako to už bolo povedané, nadobudlo právoplatnosť 21. júla 2017. Sťažovateľka bola oprávnená podať proti tomuto uzneseniu sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy najneskôr 21. septembra 2017. Jej sťažnosť (podaná na poštovú prepravu 1. decembra 2017) bola ústavnému súdu doručená 4. decembra 2017, z čoho nepochybne vyplýva, že sťažnosť nebola podaná v zákonnej dvojmesačnej lehote predpokladanej podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Sťažovateľka podala svoju sťažnosť oneskorene, pričom zmeškanie lehoty nie je možné v zmysle citovanej judikatúry odpustiť. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľky posúdil aj v označenej časti ako oneskorene podanú a podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ju ako takú odmietol.

19. Vzhľadom na všetky uvedené závery ústavný súd rozhodol o sťažnosti sťažovateľky, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. februára 2018